

EL CAMÍ DE LA PESTA

Editat amb la col·laboració de:

Ajuntament de
Sant Carles de la Ràpita

© Daniel Closa i Autet

© Roberto A. Sánchez i demaerre (iStockphoto),
per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Capital Books

c. Muntaner, 200, àtic 8a • 08036 Barcelona

T. 93 363 08 23

info@capitalbooks.cat

www.capitalbooks.cat

Disseny: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: febrer del 2016

ISBN: 978-84-944928-2-2

DL B 1904-2016

Impress a Romanyà-Valls, SA

Tots els drets reservats.

EL CAMÍ DE LA PESTA

DANIEL CLOSA

XXIX PREMI SEBASTIÀ JUAN ARBÓ

Capital Books

L'ús negligent de la penicil·lina pot alterar la natura dels microorganismes.

Alexander FLEMING
Premi Nobel de Medicina, 1945

El món està abocat a una era postantibiòtics en la qual infeccions comunes i lesions menors que han estat tractables durant decennis tornaran a ser potencialment mortals.

Keiji FUKUDA
Subdirector de Seguretat Sanitària
de l'OMS, 2014

Hospital General de Massachusetts, Boston

Els dilluns eren dies complicats a la sala d'urgències. Molts dels habitants de Boston consideraven que un lleuger malestar no justificava espatllar el descans del diumenge, però es convertia en qüestió de vida o mort si era en dia feiner. Per això les guàrdies de cap de setmana, que a sobre es pagaven millor, anaven molt buscades, mentre que el dilluns estava marcat amb una creu com a dia a evitar. Tot plegat tenia un efecte notable en la complexa xarxa de relacions que regia l'estament d'urgències. Les guàrdies dels dilluns requereien en els novells mentre que els metges residents de tercer any eren els afortunats que s'ocupaven dels caps de setmana.

En Frank n'era molt conscient, de com anaven les coses, i sabia que només calia tenir paciència. Estava en el segon any de residència, de manera que el pitjor ja havia passat i en pocs mesos, quan arribés la nova fornada de metges, la seva situació milloraria molt. Si més no, els dilluns eren un bon moment per aprendre a destriar entre els malalts realment greus i aquells que només volien algú que els tranquil·litzés sobre alguna dolença menor. En un any havia adquirit moltíssima experiència i ara ja en tenia prou amb uns pocs minuts per decidir si calia actuar ràpidament o si n'hi hauria prou amb una bona dosi de psicologia per deixar satisfet el malalt.

Aquell dilluns no era particularment complicat. Per començar, el cap de sala era en Robert, un metge amb qui sempre s'havia entès i que no tractava els novells amb l'aire de perdonavides que gastava algun dels veterans. A més, havien tingut relativament pocs ingressos i la situació no arribava al col·lapse habitual. Eren quarts d'una de la matinada quan la infermera li va allargar l'expedient del cinquè pacient que examinava aquella nit. El full d'ingrés li va revelar que l'home presentava mal de cap, febre, cansament i mareig. Tot indicava una grip normal, però el dia anterior havia notat un bony al coll i la seva esposa s'havia amoïnat prou per obligar-lo a anar a l'hospital. No semblava gaire greu. Eren a finals de tardor i feia un parell de setmanes que les primeres gripes començaven a treure el nas. L'únic estrany era el bony al coll, però una inflamació als ganglis causada per la mateixa infecció podria explicar-ho.

L'esperança d'un cas senzill es va esvaïr tan bon punt va entrar al cubicle. L'home, de prop de cinquanta anys, ben vestit i amb aspecte de cuidar-se, tenia mal aspecte. Estava assegut, però en una posició lleugerament forçada, com plegat pel dolor. La infermera li havia pres la temperatura i estava a trenta-vuit i mig. Alta, però no n'hi havia per a tant per explicar el mal estat que aparentava.

En Frank va decidir que allò podria no ser simplement una grip i va començar amb les preguntes habituals. Moltes ja les hi havien fet anteriorment, però ell preferia sentir de viva veu les respostes del pacient per decidir si es refiava del que li deien o no. La sèrie *House*, de la qual n'havia estat un seguidor entusiasta, era exagerada i amb casos massa recargolats, però en una cosa l'encertava de ple: els pacients acostumaven a mentir.

En aquell cas l'home semblava sincer i li va confirmar el que deia l'historial. Feia un parell de setmanes que tenia una mica de malestar i febre. Res exagerat, tot just unes quantes dècimes. No n'havia fet cas fins que aquell cap de setmana va començar

a trobar-se realment malament. Va pensar que era alguna cosa que havia menjat o una grip incipient fins que es va notar aquell bony al coll i va decidir que calia fer-se'l mirar. El bony era prou visible i, per la manera com el pacient girava el cap, devia fer-li mal. En Frank el va palpar amb compte i va confirmar que era un dels ganglis del coll, amb un extraordinari grau d'inflamació. Mai n'havia vist cap de tan afectat i el color lleugerament fosc suggeria una infecció de cavall.

Va continuar amb l'exploració mentre anava descartant possibilitats. Per descomptat allò no era una grip, però què podia causar aquells símptomes? En realitat moltíssimes coses, de manera que caldria una analítica completa per reduir el ventall d'opcions. Quan el va auscultar va notar que la respiració era sorollosa, fet que podia suggerir una infecció pulmonar. Potser es tractava d'una pneumònia. De fet, els símptomes hi encaixaven força, excepte el bony al coll. Va anotar mentalment que caldria sol·licitar una analítica dels esputs per descartar un estafilococ i va demanar a l'home que alcés els braços. Aleshores va entendre el perquè de la posició poc natural amb què seia. Mantenia el braç dret lleugerament aixecat perquè a l'aixella hi tenia un altre bony, més petit que el del coll, però igualment enrojolat.

—Li fa mal l'aixella? —va preguntar assenyalant el bony.

—Una mica —va respondre l'home—. Però no tant com el coll o l'engonal.

—L'engonal també li fa mal?

Sense dir res, l'home va abaixar-se els pantalons i en Frank va veure un altre bony més gros i fosc que els dos anteriors, a l'engonal de l'home, just a l'inici de la cama. En aquell moment van encaixar les peces i en adonar-se del que tenia al davant va experimentar un calfred.

—Ja ho veig —va dir intentant que la veu semblés tranquil·la—. Caldrà que li fem unes analítiques i mentrestant el mantindrem en observació. Faci'm el favor d'esperar aquí.

Va sortir, va tancar la porta i va mirar d'asserenar-se. Tenia clar el que havia de fer i era conscient que l'onada de por que havia experimentat no tenia cap fonament. Només era la conseqüència d'una memòria històrica tramesa de generació en generació des de feia segles. Va veure que s'apropava la infermera de planta i li va fer un gest perquè s'aturés.

—Necessito que avisis el Robert immediatament. Probablement ens caldrà una sala d'aïllament.

La infermera se'l va mirar, tot intentant trobar un deix d'ironia en la seva veu. Quan es va adonar que parlava seriosament va marxar de pressa pel passadís. Menys d'un minut després tornava amb en Robert, vestit amb la bata blanca que el distingia dels residents.

—Què és el que tenim? Diu que vols un protocol d'aïllament?

—Em penso que sí. La veritat és que no n'estic del tot segur i caldrà fer un cultiu per esbrinar-ho, però sospito que tenim un possible cas d'infecció per *Yersinia*.

La infermera va alçar les celles, però en Robert es va mantenir inalterable. Aquella sang freda era una de les coses que més valorava en Frank del seu cap. Si el que pensava era cert, els venia a sobre un munt de paperassa i bon enrenou.

Encara no tenia clar com l'afectaria a ell. No estava segur si pel fet d'haver explorat el pacient també l'haurien de posar en aïllament. En observació, segur. Si més no, per avui ja no veuria cap altre malalt. A més, el seu nom figuraria a l'informe que haurien d'enviar a l'OMS. Seria tot un punt per al seu currículum.

I és que, pel que recordava, feia molts anys que no es diagnosticava a Boston un cas com aquell. La malaltia apareixia ocasionalment aquí i allà. Amb més freqüència al Tercer Món, però de vegades també sorgia als països més avançats. Mentre hi haguessin animals que actuessin com a reservori del bacteri, seria inevitable que de tant en tant tornés per recordar els terrors del

passat. Ara ja disposaven d'antibiòtics per tractar-la, de manera que el combat s'havia igualat, però això no feia desaparèixer la inquietud d'en Frank quan s'anava repetint que tenia al davant un cas de l'epidèmia medieval per excel·lència: la pesta bubònica.

Barcelona

Quan el sol es va obrir pas entre els núvols i la pluja va deixar de caure, ja era massa tard per a la Mar. No havia fet cas de l'aspecte amenaçador del cel i s'havia deixat el paraigua a casa. Una estona després, quan va sortir del metro i va veure l'aiguat que queia, es va adonar del seu error. D'entrada va intentar caminar arrambada a les parets, tot buscant aixopluc sota els balcons i els sortints de les teulades. Va maleir en silenci una dona que tot i portar paraigua no li va cedir el pas i va anar fent salts per esquivar els tolls d'aigua que s'anaven formant arreu. Però malgrat totes les precaucions, anava ben molla quan va arribar al portal del bloc d'apartaments on vivia.

Era el que li faltava per acabar de convertir un mal dia en un desastre complet. Al matí havia enllestit la traducció d'uns catàlegs que tenia pendants. Encara faltaven un parell de dies per a la data límit, però ella preferia enllestir-ho tot amb un cert marge de temps. Sempre havia estat molt meticulosa en els terminis d'entrega. Però, mentre feia la còpia de seguretat, alguna cosa havia anat malament amb l'ordinador i el programa s'havia penjat. Els intents per recuperar l'original o la còpia no havien servit de gaire i durant una bona estona va pensar que havia perdut tota la feina. Finalment es va rendir i va trucar al servei d'assistència tècnica de la botiga on havia comprat l'ordinador per mirar si podien recuperar l'arxiu amb tota la urgència possible.

Tot aprofitant que havia de sortir, va decidir que era un bon moment per enllestir una altra feina pendent i que havia deixat

passar durant massa temps. Ja feia dos mesos que en Salva havia marxat definitivament de casa. La seva relació havia durat menys de mig any i mai havia rutllat del tot, però les ruptures sempre eren difícils i aquella no havia estat una excepció. En marxar s'havia endut la majoria de les seves coses, però amb el pas dels dies la Mar va anar trobant objectes que li pertanyien i que no tenia cap intenció de conservar. S'hauria pogut limitar a llençar-los, però no era el seu estil. En lloc d'això, va anar fent una pila amb un parell de CD, un llibre, uns mitjons desaparellats, una samarreta i uns quants jocs d'ordinador. També havia trobat unes quantes revistes, però aquestes ja van anar directes a la capsa de reciclatge de paper.

El dia anterior havia rebut un avís de Correus per recollir un paquet que, amb tota probabilitat, eren més encàrrecs per traduir. Gairebé sempre rebia els textos en format digital i enviats per correu electrònic, però ocasionalment li enviaven un llibre sencer perquè el traduís directament de l'original en paper. En tot cas, com que havia de passar per l'oficina de Correus, va aprofitar per posar en una capsa tot el que quedava d'en Salva i enviar-ho a la seva nova adreça. Ho va considerar una mena de ritual per tancar definitivament aquella etapa de la seva vida.

Els moments més difícils ja anaven quedant enrere. Ara estava de ple a l'etapa de preguntar-se com havia estat tan beneïda d'embolicar-se amb algú tan infantil. Però tot i així, no deixava de ser un fracàs, un altre, en l'àmbit personal. Per això, quan va sortir de casa amb el paquet amb les coses d'en Salva sota un braç i l'ordinador espatllat a l'altre, el seu humor era tan gris com el cel que s'anava enfosquint per moments.

El més urgent era portar l'ordinador a la botiga. Si no podien recuperar l'arxiu, com a mínim necessitava que el coi d'aparell tornés a funcionar per refer la traducció. Encara disposava d'un parell de dies i confiava que ho podria enllestir a temps, però l'angoixava un diagnòstic de «fallida total» i haver de comprar

un nou ordinador. Feia temps que volia fer-ho, però mai era un bon moment. I menys ara, que havia d'afrontar el lloguer de l'apartament tota sola.

Per sort, el noi que la va atendre no va semblar gaire amoïnat. De fet, no va deixar de somriure mentre ella li anava donant les explicacions del que li havia passat, del poc fiables que eren els sistemes operatius i de la importància del material que s'havia quedat en aquell limbe virtual a mig salvar. Quan finalment va callar el noi es va limitar a dir-li que tornés l'endemà. No li prometia res, però no semblava gaire greu. La Mar va sortir amb el convenciment que el problema es podria solucionar simplement fent servir alguna combinació de tecles ben triades i que per allò li cobrarien un parell d'hores de feina. Per una banda se sentiria estafada, però per l'altra pagaria de bon grat per salvar la feina dels darrers dos dies.

Tot seguit va passar per l'oficina de Correus. Li van pesar el paquet i va pagar pels segells. Quan va veure que el deixaven a la saca es va sentir sobtadament alliberada. El ritual s'havia completat i podia treure's del cap en Salva i les seves criaturades.

Estava a punt de sortir de l'oficina quan va recordar que també havia de recollir el que li havien enviat. Va tornar a dins, mentre es deia que alliberar-se del passat no volia dir oblidar el present i va anar a la finestreta de recollida. Va entregar l'avís que li havien deixat a la bústia i va esperar que la noia que l'atenia anés a buscar el seu paquet. Un minut després firmava el rebut, però quan va mirar el remitent i va veure que provenia de Marsella, va quedar ben desconcertada. Hauria pensat que es tractava d'un error si no fos perquè el seu nom estava clarament escrit a l'etiqueta. En un parell d'ocasions havia fet traduccions al francès, però els clients no eren pas de Marsella sinó de Tolosa de Llenguadoc. Potser havien quedat gratament impressionats per la seva feina, pel compliment escrupolós dels terminis d'entrega o pel preu, rebentat, que els cobrava. La idea era seductora, però

ella sabia que traductors n'hi ha a tot arreu i que les feines fantàstiques no apareixen mai per sorpresa.

Va resistir les ganes d'obrir el paquet mentre era al metro i, en sortir, la pluja va fer que deixés de pensar en res que no fos intentar no mullar-se. Quan va arribar a casa, completament xopa, el primer que va fer va ser treure's la roba i prendre una dutxa calenta. Encara feia fresca, de manera que es va entretenir una bona estona sota l'aigua. Després es va posar un xandall vell i va dedicar una estona a eixugar-se els cabells. Va ser fàcil perquè feia uns quants dies que se'ls havia tallat ben curts. Era un altre dels rituals per deixar enrere l'etapa amb en Salva. Nova vida, nou aspecte.

Es va escalfar un cafè amb llet i va dedicar la seva atenció al paquet. Dins hi havia un altre paquet i una carta. La remitent era la Sophie Llevot, l'última persona en qui hauria pensat. Amb la Sophie havien compartit un pis d'estudiants els darrers anys de la Universitat. Sense arribar a ser amigues íntimes havien mantingut una relació molt bona. Entre moltes altres coses compartien l'enveja per l'èxit amb els nois de la Marta, la tercera companya de pis. La Mar no va poder evitar un somriure en recordar alguna de les festes que havien muntat plegades al seu cau. Van ser un parell d'anys fantàstics perquè tot i que estudiaven molt, també havien decidit viure intensament el final de l'època universitària.

Però quan van obtenir la llicenciatura els seus destins es van separar i cada una va emprendre camins diferents. Durant un temps van mantenir el contacte fins que, simplement, es van distanciar. Mentre que ella havia intentat fer un doctorat que mai no va acabar, la Sophie havia trobat feina a una multinacional de productes químics i va marxar a Berlín. Des d'aleshores, feia més de sis anys, no n'havia sabut res. La carta estava escrita a mà amb la lletra extremadament pulcra de la seva amiga.

Mar! Te'n recordes, de mi? Feia moltíssim que volia contactar amb tu, però com que ets d'aquella gent estranya que no té un compte

a Facebook és difícil localitzar-te. Què ha estat de la teva vida? Encara vas amb aquell nano amb ulleres de pasta? Jo, no t'ho creuràs, estic a punt de casar-me!! A Munic vaig conèixer un noi fantàstic i amb molts calés. Es diu Marcel i, com jo, té família a França. Suposo que amb aquesta excusa ens vam anar fent i una cosa va portar l'altra fins que a la fi va passar el que havia de passar. El cas és que fa poc va morir una tieta del Marcel i els seus pares van heretar una casa (què dic una casa!, una mansió!!) al sud de França. Un casalot immens, com un castell, ple de pols i teranyines. El volen restaurar per llogar-ho a turistes amants del turisme rural en indrets «amb encant». Total, que portem setmanes fent neteja. El primer que van decidir va ser llençar i cremar bona part del que hi havia dins. No t'espantis. La majoria de coses no eren antiguitats. Simplement eren trastos vells. Però entre tota la porqueria hi havia una petita biblioteca de llibres antics que em va enamorar. I aquests els vaig salvar. Una filòloga com jo no pot permetre que es maltractin els llibres. El cas és que enmig de tots aquells volums hi vaig trobar una carpeta amb uns manuscrits que semblaven realment antics. No en tenim ni idea de com van anar a petar allà i m'imagino que els hauria de portar a un museu o a la universitat per saber si tenen algun valor. Però aleshores em vaig dir que jo ja coneixia la millor experta en llengües mortes del país. Bé, potser no ets la millor, però ets la que em cau millor, de manera que he decidit enviar-te'ls a veure què en penses. Està escrit en llatí i pel poc que he entès és una mena de diari d'un viatge. Aquestes coses a tu t'agradaven, de manera que segur que ho gaudiràs. Ja em diràs el que en penses. I també m'has de dir tot el que has fet els darrers anys. Pobra de tu que hagi deixat el doctorat per casar-te amb un professor avorrit, tenir un grapat de fills i engreixar-te molt.

P.D. De seguida que tingui una data per a la boda t'ho diré. Per descomptat que has de venir. Saps com puc localitzar la Marta? M'encantaria que hi fóssim les tres.

La Mar va rellegir la carta un parell de vegades. La Sophie sempre havia estat la més esbojarrada de totes i, aparentment, no havia canviat gaire. Li costava imaginar-se la seva amiga a punt de casar-se. Va haver de fer un esforç per recordar qui era el noi amb ulleres de pasta del que parlava. En realitat no havia estat res de seriós. Simplement era el que hi havia a la seva vida en el moment en què la Sophie va marxar.

A continuació va dedicar la seva atenció al paquet. Fins aleshores l'havia fet anar de qualsevol manera, però en saber que a l'interior hi havia un manuscrit antic el va començar a tractar amb molta més cura. El va obrir amb compte i va treure'n una bossa de plàstic que contenia un plec de fulls de color grogós amb taques marrons. Vells pergamins que no es podien manipular de qualsevol manera. Així que abans d'obrir la bossa va anar a l'escriptori on normalment treballava, va enretirar tot el que hi havia, va encendre el llum de la taula i va extreure el manuscrit de la bossa de plàstic. Tan bon punt el va tocar va notar com creixia la seva excitació i la resta de desastres del dia van quedar oblidats. El primer que va fer va ser mirar la signatura al final de tot. Amb una cal·ligrafia marcadament més tremolosa que la resta del text va poder llegir un nom: Artal d'Eine.

—Molt bé, Artal —es va dir en veu baixa—. Qui ets i quina és la teva història?

CDC, Atlanta

L'edifici del Centre de Control de Malalties d'Atlanta, el CDC, és un dels punts neuràlgics en la guerra que manté l'espècie humana contra els microorganismes. La població dels països desenvolupats viu en una feliç ignorància pel que fa al perill que representen les malalties infeccioses, i no acostuma a ser gaire conscient de la sort que representa viure en uns temps en què es disposa

d'antibiòtics. A l'època medieval les epidèmies i la mort eren una part més de la vida, una fatalitat contra la que no s'hi podia fer res més que resar o, en ocasions, matar els forasters i les persones sospitoses de practicar la bruixeria. De vegades aquestes epidèmies prenién magnituds globals, la mort s'escampava per continents sencers i canviava el curs de la història amb més eficàcia que qualsevol imperi. Els científics solen recordar que durant la primera guerra mundial la principal causa de mort no va ser la guerra sinó l'epidèmia de grip del 1918. Aquell virus va matar més gent que les armes, els bombardejos, la fam i els gasos fets servir a les trinxeres del Maine.

Però amb l'arribada dels antibiòtics i les vacunes els humans van disposar, per primera vegada, d'armes realment efectives per plantar cara als microorganismes. En poc menys d'una generació paraules com *verola* o *tuberculosi* van passar a ser un record associat a la forma de vida dels avis. Amb l'ajut de la ciència la societat va pensar que s'havia aconseguit la victòria definitiva contra les malalties infeccioses. Els metges no deixaven de repetir que els microorganismes s'adaptaven i adquirien resistències als antibiòtics més ràpidament del que nosaltres podíem dissenyar nous medicaments, però poca gent els escoltava. També hi havia qui feia notar que únicament coneixem un petit percentatge del total de bacteris i virus que hi ha al planeta. I no era gaire complicat adonar-se que al Tercer Món moltes malalties continuaven causant un nombre indecent de víctimes. Un factor que, combinat amb les millores en els sistemes de transport, podia portar en poques hores qualsevol malaltia a qualsevol indret del planeta.

No va ser fins a l'aparició de la sida quan es va començar a prendre consciència que potser la guerra no havia acabat i que el món microbià encara ens tenia guardades sorpreses desagradables. Una realitat que no s'oblidava mai al CDC, on cada dia rebien notificacions de tota mena de brots epidèmics. L'Organització Mundial de la Salut havia establert xarxes de

vigilància arreu del món per detectar els primers casos de qual-sevol malaltia que pogués representar un perill global. És senzill controlar una dotzena de malalts, però resulta extraordinàriament complicat aturar una epidèmia quan ja en són milers, de manera que la resposta ràpida havia esdevingut el Sant Greal de la lluita contra les epidèmies.

En Yoshi va ser el primer d'arribar a la sala de la tercera planta del CDC, on compartia espai amb la resta de l'equip. Portava una gruixuda carpeta sota el braç i un *caffè latte* de l'Starbucks a l'altre. Va posar en marxa l'ordinador i mentre l'aparell s'inicialitzava va fer un parell de glops de cafè i va obrir el dossier, tot ordenant part del seu contingut d'esquerra a dreta. Era la informació corresponent a un avís rebut el dia anterior notificant un possible cas de pesta bubònica. Havia entrat a treballar a la unitat de control d'epidèmies de l'OMS poc després de l'escàndol de la grip A i ja havia topat amb un bon nombre de casos de malalties de malson. Brots del virus de Marburg a Etiòpia, còlera a l'Índia, tos ferina a Romania i virus de l'Ebola a Guinea. També la pesta al Perú i a Ghana, però aquell era el primer cas de pesta bubònica que veia als Estats Units.

Tot i que ja se'l coneixia de memòria, va tornar a repassar el dossier. Neil Jordan, un home blanc, de cinquanta-cinc anys, havia ingressat feia tres dies al servei d'urgències de l'Hospital General de Massachusetts. L'exploració inicial va revelar un quadre típic de pesta, amb els característics bubons, que no eren sinó tremendes inflamacions d'uns ganglis plens a petar de bacteris i de limfòcits que intentaven contenir la infecció. S'havien pres mostres de sang i les anàlisis preliminars confirmaven la presència de *Yersinia pestis*. Els cultius que es feien al servei de microbiologia havien de determinar la soca concreta, però ja seria massa tard per al pacient. Vint-i-quatre hores després de l'ingrés havia mort d'una fallida multiorgànica causada per la infecció. Potser si hagués arribat a l'hospital un dia abans hauria tingut alguna

possibilitat amb un tractament massiu d'antibiòtics, però el cas és que no hi va ser a temps.

El que intrigava en Yoshi era la manera com s'havia presentat la malaltia. La pesta acostumava a progressar molt de pressa i, quatre o cinc dies després de la infecció, l'organisme es deteriorava tant que ningú tenia cap dubte que calia anar al metge o a l'hospital. En canvi, aquell home va mantenir-se només amb una mica de febre durant un parell de setmanes i, després, en només quaranta-vuit hores, la cosa es va desfermar de manera imparable. Naturalment podria ser només una coincidència. Potser va tenir una grip durant uns quants dies i després es va infectar amb *Yersinia*.

Ara començava la feina per als equips del CDC, que s'encarregarien d'esbrinar com estaven parents, amics, companys de feina i persones que haguessin estat en contacte amb en Neil Jordan. Una feina imprescindible per localitzar altres possibles afectats, per tractar-los ràpidament i, sobretot, per contenir la infecció abans que s'escampés un possible brot epidèmic. Per sort, la malaltia s'havia presentat en la forma bubònica, que s'encomanava per picades de puça o mossegades de rosegadors, però que difícilment es transmet directament de persona a persona. Si el bacteri li hagués colonitzat els pulmons en lloc del sistema limfàtic probablement hauria desenvolupat la forma pneumònica de la malaltia, molt més contagiosa. En aquests casos n'hi ha prou amb algú tossint al teu costat per inhalar sense ni adonar-te'n milers de petites gotetes carregades de bacteris i convertir-te dos dies després en el següent cas de l'epidèmia.

Aquella tarda havia de presentar l'informe inicial que serviria d'esborrany per fer la notificació oficial a la premsa. Per a molts companys de professió aquella era una feina poc interessant. La majoria s'havien especialitzat en epidemiologia per poder anar sobre el terreny identificant malalts, tallant vies de contagi i fent coses molt més actives que la feina de despatx d'en Yoshi.

A ell, però, ja li agradava. Altres podien fer de soldats en la guerra contra les epidèmies. Ell preferia l'equivalent als serveis d'espionatge. L'apassionava analitzar les dades obtingudes pels diversos equips i treure'n l'entrellat fins a poder indicar quin era el focus inicial.

Va fer un altre glop de cafè i va obrir el correu. A la pantalla van aparèixer una trentena de missatges, la majoria dels quals eren purament burocràtics. Peticions d'informes, demandes d'aclariments i una sol·licitud d'un periodista. Va buscar si hi havia alguna cosa provinent de Boston, però no hi havia res. No el va estranyar. Probablement encara trigarien un parell de dies a disposar de totes les dades del laboratori. També tenia notificacions d'altres malalties de declaració obligatòria provinents d'arreu del món. Cada dia en rebia un parell, encara que la majoria eren falses alarmes. Aquell dia n'hi havia tres. La primera era una actualització del nombre d'afectats de còlera en el brot que estaven patint a Bangalore. En realitat ja havien identificat el focus d'aigua contaminada i només quedava seguir l'evolució dels pacients. Va transcriure les dades a l'arxiu corresponent i ho va deixar estar.

Quan va obrir el segon missatge va trigar una mica a comprendre el que tenia al davant. Un cas de pesta bubònica a Estocolm. Fins i tot va comprovar el remitent per assegurar-se que no fos un missatge provinent de Boston. Però ho havia llegit bé. Tenien dos casos gairebé simultanis de pesta, un als Estats Units i l'altre a Suècia. En Yoshi no hi creia, en les casualitats. Dos casos de la mateixa malaltia en vint-i-quatre hores era molt improbable que no estiguessin relacionats. Allò era inquietant, ja que com més afectats hi ha, més difícil resulta contenir el brot epidèmic. D'altra banda, però, també era una informació extremadament valuosa. Ara només caldria trobar què tenien en comú en Neil Jordan i el pacient de Suècia. Una estada al mateix hotel, un vol en el mateix avió o unes vacances al mateix país. Immediatament

va demanar que li enviessin el dossier complet des de Suècia amb l'excitació de qui està a punt d'afrontar un nou repte.

L'excitació es va tornar inquietud quan va obrir el tercer missatge. Un altre cas de pesta, aquesta vegada notificat des de Xangai. Va quedar amb el braç alçat, mentre sostenia la tassa de cafè que ja no arribaria beure. En aquell moment va tenir clar que passava alguna cosa estranya i que calia fer unes quantes trucades de seguida.

Seu de NewABio, Bellaterra

En Jep Fidel es va mirar de reüll la taula caòtica d'en Quim. Normalment hi havia molta diferència entre els seus llocs de treball respectius, ja que, com a bon informàtic, en Quim acostumava a tenir tot de material escampat arreu. S'ajuntaven ordinadors mig desmuntats, pantalles desconnectades, cables de tota mena i fulletons sobre les darreres actualitzacions que els feien falta. Ell, en canvi, acostumava a tenir la taula neta de papers i només amb uns quants articles pendents de llegir, col·locats en un costat i perfectament ordenats. Això era l'habitual, però últimament les coses estaven canviant. Ara, el seu racó de treball tenia un aspecte desendreçat, amb papers a mig escriure, bolígrafs escampats per sobre i tres piles d'articles pendents que tenien poques perspectives de ser llegits. I la culpa de tot la tenia el cafè.

La Mònica, la secretària del grup, va entrar a la sala i va reprimir un somriure en veure la cara mig endormiscada d'en Jep. Només feia una setmana que havia decidit deixar de prendre cafè i el noi semblava arrossegar una mandra infinita. Ell, que sempre estava actiu i amb la tassa de cafè a la mà, vivia una autèntica síndrome d'abstinència en forma de somnolència.

—Vols dir que ho portes gaire bé, això de deixar la cafeïna?

—Només seran els primers dies —va mormolar en Jep, men-

tre sospirava i mirava de posar una mica d'ordre a la taula—. Aviat tornaré a estar igual de pesat que sempre.

—Doncs potser ara seria un bon moment per fer un parèntesi en la teva desintoxicació. Teniu reunió amb el gran cap d'aquí a mitja hora —va dir assenyalant el despatx d'en Paul Marsens.

La Mònica era una dona petita i elegant, amb els cabells blancs tallats molt curts que li feien aparentar molt menys dels quasi seixanta anys que tenia.

—Hi estem convocats tots? —va demanar en Quim apartant per un moment la mirada de la pantalla de l'ordinador.

—No. Només en Jep i la Ruth.

—Què dieu de mi? —va preguntar la Ruth, que tot just entrava en aquell moment. Era la més jove del grup i els cabells negres i recollits en un monyo fet de qualsevol manera la feien semblar encara més jove.

—Deia que teniu reunió amb el cap d'aquí a mitja hora —va repetir la Mònica. I assenyalant en Jep va afegir:— I potser que trobis la manera d'espavilar aquest noi abans de vint-i-nou minuts.

La Ruth va deixar la bossa a la cadira, va fer un somriure burla a en Jep i va anar a la màquina de cafè a preparar-se el tallat de cada matí.

—No pateixis, estimat Jep. Jo confio en tu i sé que superaràs aquest tràngol. Pensa que sóc de les poques que he apostat que aguantaràs més de dues setmanes sense cafeïna.

—Heu fet apostes sobre mi? —va deixar anar en Jep amb els ulls ben oberts—. M'ho podia esperar tot de vosaltres, però això ja és molt baix. Prepareu-vos a perdre els calés. Almenys la Ruth em valora com em mereixo. He dit que s'ha acabat el cafè i s'ha acabat.

La Ruth va alçar el braç.

—Ei, ei! Només he dit que aguantaries dues setmanes. Ningú s'hi ha jugat res, a la casella de resistir tot un mes.

En Jep va fer un gest de derrota i va tornar a mirar de posar

ordre a la taula. La resta de l'equip van anar a fer les feines rutinàries de cada matí. Repassar l'estat dels incubadors de cèl·lules, comprovar contaminacions, posar a escalfar els medis de cultiu, verificar els paràmetres de funcionament de la sala i deixar els taulells del laboratori a punt per començar la feina diària. Poc temps després la Ruth i en Jep picaven a la porta d'en Paul.

En Paul seia rere una gran taula de roure que destacava el seu estatus dins la companyia. Al cap i a la fi ell era un dels tres fundadors de l'empresa i l'únic que encara continuava al peu del canó. Un grup de biotecnòlegs provinents de la universitat i del CSIC havien muntat la seva pròpia empresa dedicada al disseny de nous antibiòtics i molècules amb activitat antisèptica. Inicialment les coses els havien anat força bé, però ja feia cinc anys que tot just anaven sobrevivint gràcies a la venda dels pocs productes que aconseguien patentar. L'empresa, NewABio, s'havia especialitzat a cercar antibiòtics en llocs poc explorats. Va ser el mateix Paul qui es va adonar que tothom treballava amb fongs i llevats, de manera que va decidir aïllar antibiòtics a partir de llocs més exòtics, com les brànquies d'alguns peixos o la pell de fruits tropicals. Va ser un plantejament agosarat que d'entrada els havia proporcionat un parell d'èxits, però que no els havia permès créixer gaire més enllà de la mida inicial.

Quan la Ruth i en Jep van seure, en Paul va alçar les mans en un gest de cansament i es va limitar a dir:

—Sis mesos. És tot el que ens queda.

—Què vols dir amb sis mesos? —va demanar la Ruth, que ja s'imaginava la resposta.

—No ens han concedit la subvenció del Ministeri. Amb la crisi, no hi ha diners. I sense aquests diners l'empresa només podrà seguir funcionant sis mesos més. Si no és que —va afegir—, en aquest temps, trobem alguna cosa extraordinària que ens permeti fer el salt endavant. Però si no m'equivoco, no tenim grans descobriments en perspectiva.

—Els resultats preliminars del NAB-343 no van malament —va dir en Jep sense gaire convenciment. Tots tres sabien que la millor molècula que assajaven en aquell moment era, a tot estirar, mediocre. Potser en temps de bonança l’haurien pogut vendre per una quantitat raonable, però en plena recessió seria un miracle si l’aconseguien vendre per qualsevol preu.

—Siguem realistes —va dir en Paul fent un gest despectiu—. Ens cal alguna cosa nova i que en puguem treure un resultat més que acceptable. L’estratègia que fins ara ens permetia anar fent ja no serveix i no hi hauríem de perdre gaire més temps. Actualment tenim cinc projectes en marxa i cap no té perspectives d’èxit a curt termini. Potser a la llarga sí que funcionarien, però simplement no tenim tant temps.

—Aleshores què proposes?

—Jugar-ho tot a una carta —va dir en Paul amb un to lleugerament resignat—. Si la NAB-343 és el millor que tenim, concentrem-hi tots els esforços. Tancarem la resta de projectes i ens centrarem en les modificacions que ens doni temps a preparar. Si n’augmentem la potència un setanta per cent encara en podrem treure algun profit.

—Un moment —va interrompre en Jep—. Saps que fins i tot amb aquesta millora no serà gaire competitiva. I, en tot cas, imagina que ens en sortim. Què farem després? Si tanques la resta de línies, caldrà molt temps per trobar res de nou. Aleshores sí que tindrem problemes de veritat.

—Em sembla que no ho entens —va tallar en Paul aixecant la mà amb aire cansat—. Els problemes de veritat els tenim ara mateix. D’aquí a sis mesos senzillament haurem de tancar. Jugant-ho tot a una carta com a mínim guanyarem una mica de temps. Si teniu alguna idea genial estic disposat a escoltar-la, però ara com ara no tenim cap altra opció. Podem discutir-ho tant com vulgueu, però el resultat serà el mateix. No és un tema científic ni estratègic. Són números. Simplement hem arribat al límit.

En Paul va tancar la carpeta que tenia davant, tot donant a entendre que la reunió havia acabat. La Ruth i en Jep van sortir del despatx abatuts. Sabien que les coses no anaven gaire bé, però el fet de tenir una data límit convertia una situació hipotètica en una realitat que no podien ignorar. En Jep se'n va anar a la cafetera i es va preparar una tassa ben carregada de cafè.

—Què coi! Ja em cuidaré la tensió quan estigui a l'atur. Ara caldrà estar ben despert.

Manuscrit d'Artal

Amb aquestes paraules jo, Artal d'Eine, vull donar fe del grandíssim poder de Nostre Senyor i de la infinita misericòrdia de la Mare de Déu. En aquests temps malaurats de foscor i mort la divina providència m'ha protegit, immerescudament, del mal que colpeja la cristiandat. No penseu pas que això és un premi per la meua virtut, ans al contrari, sovint penso que ha estat un càstig pels meus pecats. Ara arribo al final dels meus dies i el meu cansat cos descansarà aviat a l'indret on finalment vaig poder trobar repòs físic i espiritual. Ho faré amb l'única companyia d'allò que m'ha acompanyat tants anys protegint-me del mal que m'envoltava. Però abans d'exhalar l'últim alè he demanat als meus germans que transcriguin el relat del que vaig viure. No cerco en això la vostra comprensió ni el vostre perdó, un perdó que d'altra banda només pot concedir Déu Nostre Senyor. Si he accedit a reviure moments remarcables de la meua vida és només per la insistència del pare Sergi, l'abat d'aquesta petita comunitat on he passat retirat els darrers anys. Ell considera que el relat d'aquests fets pot contenir alguna lliçó profitosa per als nostres germans. Se'm fa estrany que la meua vida pugui servir de guia en cap sentit, però no posaré en dubte el bon seny del meu superior. De jove vaig caure sovint en el pecat de la supèrbia, però ara que ja sóc un ancià i que recordo quantes vegades el meu judici ha resultat errat, tinc en ben poc valor les meves opinions.